

PREGÓ FESTES DE LA TARDOR

Lleida, 27 de setembre 2013

Bona tarda,

Quan la regidora de Cultura i Festes em va trucar per fer-me l'honor d'encarregar-me el pregó de la Festa Major, el primer que em va venir al cap va ser la per mi feliç coincidència que tot just aquests dies es compleixen trenta anys de la meva arribada a Lleida per establir-m'hi d'una forma que aleshores encara no sabia, i ni tan sols imaginava, si definitiva o provisional.

Jo sóc d'Arbeca, aquí a mitja hora en cotxe, però la meva joventut, estudis inclosos, havia basculat més bé en la direcció contrària, cap a Barcelona i el litoral. Lleida, per mi, fins aquella tardor de 1983, que segons com sembla tan remota i segons com abans d'ahir mateix, havia estat una referència més oficial que no sentimental, una presència boirosa, percebuda fins a cert punt com a hostil, en tot cas no gaire atractiva per a un noi de poble que aspirava a horitzons més dilatats. Una capital de província reclosa, una mica trista i apagada, en blanc i negre, burocràtica i anodina, poblada de canonges i militars. Aquesta era la imatge, sens dubte esquemàtica i simplista, i tal vegada injusta, de la ciutat que unes oposicions a funcionari d'una Generalitat que no feia gaire que s'havia posat en marxa m'havien adjudicat en la ruleta del destí per venir-hi a viure i a treballar, potser només com una passatgera escala professional i biogràfica.

Una escala, en tot cas, que dura fa ja tres dècades. Poc m'imaginava aleshores que allò era, com diuen al final d'una cèlebre pel·lícula, el principi d'una llarga amistat. A Lleida, on sempre he sentit dir que s'hi arriba plorant i se'n marxa plorant, i per alguna cosa deu ser, he tingut feina i fills i una existència raonablement satisfactòria, com estic segur que ha succeït a moltes altres persones vingudes d'arreu a compartir freds i calors, angoixes i il·lusions, esforços i desenganys, penes i plaers, a les ribes acollidores del Segre.

A més a més de tot això, en el meu cas particular he d'agraciar a aquesta ciutat una qüestió que ha acabat determinant la meua vida i que sospito que en qualsevol altre lloc no s'hauria produït. Lleida m'ha fet ser escriptor. Tractant de descobrir els secrets més íntims i recòndits de la ciutat dolça i secreta, així com els de les comarques que l'envolten, vaig començar a escriure i publicar. Abans d'arribar aquí mai no ho havia fet i ni tan sols m'havia passat pel cap aquesta possibilitat. Lleida i les seves terres em van servir de

motivació, em van incitar i em van inspirar. I a Lleida he dedicat en tot aquest temps bona part de la meva producció literària, en forma d'articles de premsa o de llibres, tant els més divulgatius del principi com els de ficció darrers. A Lleida he trobat, doncs, temes d'inspiració (gosaria dir que Lleida mateix convertida sovint en el tema) i el caliu dels lectors. Feia notar més amunt els 30 anys que porto vivint aquí, però no puc oblidar tampoc els 15 que farà aviat de l'aparició de *La ciutat de l'oblit*, més de mil pàgines abordant la història, les llegendes, anècdotes i el paisatge físic i humà des de la vella Ilerda a l'actual ILD, sigles corresponents al nostre flamant aeroport. Només per aquell totxo i els vuit o nou anys que vaig passar confegint-lo, remenant arxius i hemeroteques, treien la pols d'antigues i venerables monografies locals, havia d'acabar rendit als peus de la capital de la Terra Ferma, en expressió que ha fet fortuna del cronista medieval.

Si bé he de confessar no haver sucumbit d'entrada als encants de Lleida, el pas del temps i la coneixença van acabar obrant el seu efecte per mitjà no pas d'un enamorament arravatat i passional, sinó d'un amor madur, reflexiu i reposat, com el dels veterans matrimonis que havent superat tota mena d'esculls i desavinences esporàdiques han reeixit a consolidar sobre bases sòlides la seva relació, fruit de la convivència i, per què negar-ho, també de l'interès : com bé recomana la cançó, si no pots estar amb qui estimes, procura estimar aquell amb qui estàs.

En aquests trenta anys de residència i vint-i-sis ja de cronista periodístic, em temo que un cronista més oficiós que no oficial, per a alguns potser massa crític, per a d'altres conformista, per uns altres encara irreverent, incorrecte, poca-solta o frívol en excés, no sempre ben vist o acceptat per tothom -tal com d'altra banda s'escau-, he tingut el privilegi de ser testimoni dels canvis substancials experimentats per Lleida, a partir d'aquella tradicional "ciutat de les cols", que rebia també el renom despectiu de "la cendrosa", tan rústica, conservadora i encara molt castellanitzada per culpa d'una dictadura especialment acarnissada en la cultura, la llengua i la identitat, que en 1983 tot just començàvem a deixar enrere, com un llarguíssim malson. Perquè aquella ciutat de sotanes i uniformes de la meva infantesa, quan hi venia en cotxe de línia a cal metge o a comprar roba al carrer Major, amb l'al·licient de tocar els pianets de la façana del Baratillo, ha donat pas a una ciutat moderna, oberta, culta i tolerant. Que marca des del campanar de la Seu Vella l'hora de la nostra llibertat nacional. Potser encara no hem assolit el desideràtum de la *ciutat d'ideals* somiada pel nostre poeta més reconegut i estimat, però ningú no podrà negar que en aquests trenta

anys de democràcia i catalanitat (i d'ajuntaments democràtics i catalanistes) ens hi hem acostat bastant.

Miro enrere i recordo la Lleida que em vaig trobar fa trenta anys i la comparo amb l'actual. Dels només tres ponts d'aleshores als nou o deu d'ara, ja n'he perdut el compte. Sobre un Segre que encara presentava una ribera selvàtica, pel marge esquerre, víctima d'una impressionant inundació tot just dos anys abans, avui dia canalitzat, per bé que una mica massa curt de cabal. Una ciutat que no tenia trens d'alta velocitat, ni estació amb marquesina futurista, ni molt menys un aeroport, qui ens ho havia de dir! Un aeroport a Lleida! De "la ciutat de les cols" a la ciutat dels vols...

Aquell Gardeny fantasmagòric que tot just estaven abandonant els militars, convertit en centre de coneixement i lleure, amb el castell templer salvat per al turisme. I les facultats de Cap-pont, d'una arquitectura avantguardista i blanca, tan clara com la de molts dels nous edificis públics i particulars construïts en aquest període : la ciutat grisa substituïda per una ciutat blanca, que s'expandeix cap als quatre punts cardinals, per mitjà d'uns barris plens de vida i personalitat. Trenta anys enrere no teníem basars xinesos ni MacDonald's, ni tants hipermercats a la perifèria (el Pryca tot just estrenat), ni un carrer Major que amb les prolongacions viàries pels dos extrems ha esdevingut un dels eixos comercials més atractius i animats de Catalunya, i un dels més llargs d'Europa, per cert, competint per aquest títol amb el de Copenhagen. No hi havia una Llotja on veure òpera, ni castellers, ni una festa de moros i cristians. Massa sovint, les manifestacions de la cultura pròpia del país apareixien en públic barrejades i al mateix nivell que d'altres de forasteres en un mosaic d'expressions "regionals". No podíem llegir encara cap diari local en català i ara mateix es venen als quioscos lleidatans més exemplars de premsa en català que en castellà. Tampoc no teníem televisió pròpia, ni un museu de Lleida diocesà i comarcal que causa admiració de propis i estranys, i si bé no disposem encara d'una seu definitiva pel Morera, fa l'efecte que finalment alguna cosa s'està movent al respecte, amb l'elecció d'un emplaçament prou digne i idoni. El turó mateix de la Seu ha millorat molt, amb les successives restauracions del nostre monument més emblemàtic i la recuperació de la Suda. Resulta significatiu que cada cop menys veïns es refereixin a l'antiga catedral com a Castell, senyal que el record de la funesta etapa de la seva ocupació castrense s'està esvaint. Aquests dies ja en podem tornar a veure el totèmic campanar rejuenit, però caldrà destinar encara molts diners a refer el conjunt de tota aquella acrópolis lleidatana. Perquè en general queda molt per fer, és clar.

Moltes assignatures ciutadanes pendents que la crisi que patim estan endarrerint i complicant. El parc de les Basses, l'estació d'autobusos, el centre històric que costarà de revifar malgrat els esforços i les inversions que s'hi ha estat destinant...

En fi, no em puc allargar ni crec que calgui. Les ciutats, com les persones, estan formades de cos i ànima. El cos de Lleida ha canviat, en aquests anys. Però també i sobretot l'ànima. La mentalitat. Una mentalitat tradicionalment perdedora, per causa d'una història adversa, que es concretava en la resignació del frustrant "Per Lleida ja està bé". El victimisme ancestral i paralitzador està finalment deixant pas a l'orgull de ser com som, amb el nostre accent i la nostra "llunyania" geogràfica, que no psicològica, sense complexos ni reticències cada cop més difícils de justificar. Reclamant el paper que ens pertoca com a nucli territorial i de comunicacions. Capital de Ponent. Barcelona en la marina i en la terra ferma Lleida, tornant a citar el cronista.

A part del patiment causat en molts dels seus veïns, la crisi inesperada i brutal (tot i que algunes veus optimistes sembla que en comencen a veure el final del túnel), pot haver alentit o encallat el desenvolupament del cos de la ciutat. Ja vindran temps millors, segur. La primavera sempre torna, encara que malauradament a Lleida sigui tan breu. Però el que sota cap concepte no ens podem permetre és constrènyer l'ànima, limitar el creixement de l'esperit, que es nodreix de la cultura, la qual hauríem de preservar fins i tot en uns temps tan difícils des del punt de vista dels pressupostos oficials i de les butxaques privades, i també de la festa, de l'alegria, de l'autoestima col·lectiva i la felicitat de la gent, petits i grans, lleidatans de sempre i lleidatans nouvinguts.

Així que res, a passar-ho bé i bona Festa Major per tothom.

VIDAL VIDAL